

Національний університет біоресурсів і природористування України

Кафедра ландшафтної архітектури та фітодизайну

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор ННІ лісового і
садово-паркового господарства
П.І. Лакида
«17» травня 2021 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри
ландшафтної архітектури
та фітодизайну
Протокол № 12 від 11.05.2021 р.
Завідувач кафедри
О.В. Колесніченко

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Паркознавство

спеціальність 206 «Садово-паркове господарство»
освітня програма «Садово-паркове господарство»
ННІ лісового і садово-паркового господарства

Розробник: доц., к.с.-г.н., доц. Багацька О.М.

Київ – 2021

1. Опис навчальної дисципліни

«Паркознавство»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Галузь знань	20 – «Аграрні науки та продовольство»	
Освітній ступінь	Магістр	
Спеціальність	206 – "Садово-паркове господарство"	
Освітня програма	Садово-паркове господарство	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5,0	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота)		
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	1	1
Семестр	2	2
Лекційні заняття	30 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття		
Лабораторні заняття	30 год.	8 год.
Самостійна робота	90 год.	102 год.
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання:	4 год.	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Дисципліна „Паркознавство” є вибірковою за програмою «Ландшафтна архітектура» в підготовці магістрів із спеціальності 206 „Садово-паркове господарство”. Мета вивчення дисципліни – розширити головну суть біологічного аспекту побудови та реконструкції різних категорій парків, ландшафтний простір яких повинен будуватись на біоекологічній основі, а також дати фундаментальні знання про біологічні, екологічні, історичні, соціальні передумови і принципи створення та функціонування паркових об’єктів, вміти організувати моніторинг зелених насаджень.

В результаті вивчення цієї дисципліни магістри повинні знати історію паркознавства та провідних вчених, основи вчення про паркові культурфітоценози, співвідношення аборигенних та інтродукованих рослин, асортимент деревних рослин усіх природних зон України та особливості побудови парків в цих зонах, аспекти їх відновлення, принципи формування усіх категорій паркових культурфітоценозів, методи реконструкції парків як біологічних об’єктів.

Паркознавство є заключною дисципліною при підготовці магістрів з вище означеної спеціальності і вивченню його повинні передувати такі дисципліни: ботаніка, декоративна дендрологія, рекреаційне лісівництво, основи екології та охорони природи, озеленення населених місць, ландшафтна архітектура, садово-паркове будівництво.

Набуття компетентностей:

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 4: Здатність до комунікації в усній і письмовій формах на державній та іноземних мовах для вирішення завдань професійної діяльності.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

ФК 3: Здатність проектувати та реалізовувати заходи з інженерної підготовки території, будівництва, благоустрою, озеленення і утримання об'єктів садово-паркового господарства, об'єктів культурної спадщини та девастрованих ландшафтів.

ФК 8: Здатність проводити оцінку виробничих і невиробничих витрат на забезпечення якості, здійснювати технічний контроль, авторський нагляд за виробничою і проектною діяльністю в галузі садово-паркового господарства.

ФК 9: Здатність контролювати виробничу і проектну діяльність в галузі садово-паркового господарства.

програмні результати навчання (ПРН): 1, 6, 8, 12.

ПРН 1: Обґрунтовувати технологічні процеси інженерної підготовки території, будівництва і утримання об'єктів садово-паркового господарства.

ПРН 9: Презентувати результати виконаних досліджень в галузі садово-паркового господарства фахівцям і нефахівцям.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для повного терміну денної (заочної) форми навчання:

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль I. БІОЕКОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПАРКОБУДІВНИЦТВА												
Тема 1. Паркознавство як наука та освітня дисципліна	14	2	2			10	12					10
Тема 2. Аналіз дендрологічного складу різних категорій паркових насаджень	16	2	4			10	17	2		2		15
Тема 3. Довговічність деревних у кущових рослин	18	4	4			10	17	2				15
Тема 4. Основні структурні поняття фітоценології та особливості культур-фітоценозів	16	2	4			10	13	2		2		10
Тема 5. Загальні тенденції розвитку культурфітоценозів	18	4	4			10	17					16
Разом за змістовим модулем I.	72	14	18			50	76	6		4		66
Змістовий модуль II. ЛАНДШАФТНЕ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИХ І ПАРКОВИХ УГРУПУВАНЬ												
Тема 6. Фізіономічні групи і типи деревних рослин	18	4	4			10	18					16
Тема 7. Природна рослинність і ландшафти та їх оцінка і формування для рекреації.	16	4	2			10	18	2		2		16
Тема 8. Формування основних	18	4	4			10	18	2		2		16

типів експозицій ботанічних садів.												
Тема 9. Екологія міського паркового середовища	16	4	2			10	20					18
Разом за змістовим модулем II.	58	16	12			40	74	4		4		66
Усього годин	150	30	30			90	150	10		8		132

4. Теми семінарських занять

5. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Визначення історичних, біологічних, ландшафтних, соціальних особливостей старовинних парків м. Києва	6
2	Розробка класифікаційної схеми старовинних парків Києва	6
3	Визначення таксономічного складу паркових насаджень у різних фізико-географічних зонах України	6
4	Вивчення фізіономічних груп і типів деревних рослин	4
5	Вивчення структури і таксономічного складу колекцій ботанічних садів і дендропарків України та світу	4
6	Оцінка стану деревних рослин у декоративних насадженнях	4
	РАЗОМ	30

6. Теми лабораторних занять

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентів

1. Що таке сад і парк? Порівняйте ці два визначення.
2. Проаналізуйте роль старовинних парків в історичному аспекті.
3. Які види деревних рослин мали особливе значення в давнину?
4. Наведіть кількість дерев і кущів, які вирощують в Україні.
5. Представники яких родів найпоширеніші в міських насадженнях в Україні?
6. Які види хвойних рослин були найпоширенішими в старовинних парках України?
7. Які види листяних рослин були найпоширенішими в старовинних парках України?
8. Зробіть короткий порівняльний аналіз дендрологічного складу ботанічних садів, дендропарків, міських насаджень.
9. Яке значення довговічності деревних рослин у садово-парковому мистецтві?
10. Від яких факторів залежить довговічність деревних рослин?
11. За яких умов можна продовжити тривалість життя деревних рослин?
12. Що вивчає фітоценологія? Назвіть відомих вчених, які зробили вагомий внесок у розвиток фітоценології в Росії та Україні?
13. Перерахуйте та коротко охарактеризуйте основні ознаки морфологічної структури фітоценозу.
14. Що таке сукцесія? Які види сукцесій існують?
15. Назвіть основні особливості культурфітоценозів та їхні відмінності від

фітоценозів.

16. Наведіть класифікацію садово-паркових ландшафтів Л. І. Рубцова.

17. Класифікація культурфітоценозів В. П. Кучерявого та Т. Г. Ларіної і А. А. Аненкова.

18. Наведіть схему ієрархічних рівнів класифікації насаджень.

19. Які фактори включає шкала оцінки стійкості паркових культур фітоценозів?

20. Що таке «екологічна ніша»?

21. Дайте визначення понять: віоленти, патієнти і експлеренти.

22. Які зміни відбуваються з часом у просторовій структурі паркових насаджень?

23. Назвіть типи деградації паркових культурфітоценозів.

24. Як використовується алелопатичний фактор при вивченні змін рослинності в паркових культурфітоценозах?

25. Охарактеризуйте типи лісової рослинності у світі.

26. На території яких ґрунтово-кліматичних зон зосереджені старовинні парки України?

27. Наведіть приклади найвідоміших парків у різних природно-кліматичних зонах України та охарактеризуйте їх особливості існування.

28. Які особливості формування дендрологічного складу парків Ви можете назвати?

29. Проаналізуйте які фактори впливають на вибір паркової території.

30. Перерахуйте цикли, які містить моніторинг зелених насаджень. За якими показниками проводяться дослідження при здійсненні програми моніторингу.

31. Наведіть фактори ризику для життєздатності деревних та кущових рослин за ступенем небезпеки в умовах міста.

32. Наведіть шкалу стану дерев у міських насадженнях.

33. Як Ви розумієте термін «біополіс»?

34. За яким принципом деревні рослини об'єднують у фізіономічні типи?

35. Наведіть характеристику груп хвойних рослин, виділену Л. І. Рубцовим.

36. На які дві категорії можна розділити листяні види деревних рослин?

37. На які основні групи фізіономічних типів підрозділяються тіньові дерева?

38. Перерахуйте групи красивоквітучих дерев з фізіономічної точки зору.

39. Розподіліть кущі за групами фізіономічних типів.

40. Наведіть фізіономічні групи і типи дерев Українського Причорномор'я.

41. Охарактеризуйте типи лісових ландшафтів.

42. На які основні категорії І. Д. Родічкін рекомендує поділяти ландшафти?

43. Якими факторами визначаються метод і характер ландшафтних рубок формування?

44. Яка основна задача рубок формування ландшафтів?

45. Назвіть показники інтенсивності та термінів проведення рубок формування.

46. Що таке «ландшафтні лісові культури»?
47. Назвіть основні способи художнього вираження природних гірських ландшафтів у садово-парковому мистецтві.
48. Які прийоми створення садово-паркового гірського ландшафту Ви знаєте?
49. Проаналізуйте поняття «родовий комплекс» та наведіть найбільш розповсюджені родові комплекси.
50. Які особливості створення хвойних та дібровних культур фітоценозів Ви можете назвати?
51. Наведіть принципи та особливості створення різних експозицій у ботанічних садах.
52. Яка роль екологічних факторів у функціонуванні усіх компонентів біосфери?
53. Наведіть класифікацію антропогенних факторів і наведіть приклади.
54. Опишіть принципи створення міських культурфітоценозів
55. Опишіть вимоги при доборі рослин згідно з зонуванням територій підприємств за складністю.
56. Охарактеризуйте основні чинники, які визначають вибір території під паркобудівництво.
57. Які існують методи екологічної оцінки територій існуючих парків України й таких, що проектуються?
58. Що таке екологічний моніторинг і які його основні задачі?
59. Опишіть етапи моніторингу довкілля.
60. Які державні органи здійснюють екологічний контроль і якими законодавчими документами вони керуються?

8. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни використовуються словесні, наочні та практичні методи навчання.

9. Форми контролю

В межах кожного модулю проводяться опитування у вигляді тестових завдань, які визначають рівень засвоєння студентами теоретичного і практичного матеріалу із вищезазначених тем.

По закінченню курсу студенти складають іспитовий тест, який засвідчує рівень індивідуальної їх підготовки із курсу «Паркознавство».

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	

0-59	Незадовільно	Не зараховано
------	--------------	---------------

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{АТ}}$.

11. Методичне забезпечення

1. Кузнецов С. І. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Паркознавство» магістрами за напрямом 1304 – «Лісове та садово-паркове господарство» / С. І. Кузнецов, А. І. Кушнір. – К. : НАУ, 2005 – 50 с.

2. Кузнецов С. І. Паркознавство: навч. посіб. / С. І. Кузнецов, О. М. Багацька. – К. : ЦП «Компринт», 2011. – 155 с.

3. Загальне паркознавство (історичні, біолого-екологічні, ландшафтно-лісівничі підходи та методи) / Ю. О. Клименко, С. І. Кузнецов – К. : ЦП «Компринт», 2015. – 415 с.

12. Рекомендована література

Основна література:

1. Бяллович Ю. П. Введение в культурфитоценологию / Ю. П. Бяллович // Сов. ботаника. – 1936. №2. – С. 21–36.

2. Восстановление старинных ландшафтных парков [Бондарь Ю. А., Салатич А. К., Садовенко Я. А. и др.]. – К. : НИИградостроительства, 1974. – 84 с.

3. Вергунов А. П. Русские сады и парки / А. П. Вергунов, В. А. Горохов. – М. : Наука, 1987. – 418 с.

4. Генсирук С. А. Рекреационное использование лесов / С. А. Генсирук, М. С. Нижник, Р. Р. Возняк. – К. : Урожай, 1978. – 248 с.

5. Горохов В. А. Парки мира / В. А. Горохов, Л. Б. Лунц. – М. : Стройиздат, 1985. – 328 с.

6. Дендрозологічний каталог природно-заповідного фонду Лісостепу України / Під ред. С. Ю. Поповича. – К. : Аграрна Медіа Груп, 2011. – 800 с.

7. Імшенецька Н. А. Загальні тенденції розвитку паркових фітоценозів / Н. А. Імшенецька // Наук. вісн. Укр. ДЛТУ : Міські сади і парки: минуле, сучасне і майбутнє / Зб. наук.-техн. праць. – Львів : Укр ДЛТУ. – 2001. – Вип. 11.5. – С. 338–342.

8. Калініченко О. А. Декоративна дендрологія : навч. посіб. / О. А. Калініченко – К. : Вища школа, 2003. – 199 с.

9. Клименко Ю. О. Тенденції зміни деревної рослинності київських парків, створених на базі лісів із сосни звичайної / Ю. О. Клименко // Інтродукція рослин. – 1999. – № 2. – С. 110–117.

10. Клименко Ю. О. Тенденції зміни деревної рослинності київських парків, створених на базі рослинності заплави Дніпра / Ю. О. Клименко // Інтродукція рослин. – 1999. – № 3–4. – С. 149–156.

11. Клименко Ю. О. Старовинні парки України загальнодержавного значення. Полісся і Лісостеп : довідник / Ю. О. Клименко, С. І. Кузнецов, В. М. Черняк. – Тернопіль : Мандрівець. – 1996. – 105 с.

12. Колесников А. И. Декоративная дендрология / А. И. Колесников. – М. : Лесн. пром-сть, 1974. – 704 с.
13. Основні принципи добору й оцінки територій для ботанічних садів і парків в Українській РСР / М. А. Кохно, С. І. Кузнецов, О. К. Дорошенко, А. О. Пасічний // Вісн. АН УРСР. – 1981. – № 8. – С. 77–79.
14. Кохно Н. А. Теоретические основы и опыт интродукции древесных растений на Украине / Н. А. Кохно, А. М. Курдюк. – К. : Наукова думка, 1994. – 188 с.
15. Кузнецов С. І. Паркознавство як біологічна основа паркобудівництва / С. І. Кузнецов, Ю. О. Клименко // Інтродукція рослин. – 2003. – № 1–2. – С. 131–141.
16. Кузнецов С. І. Формирование основных типов экспозиций в ботанических садах и дендропарках / С. И. Кузнецов, Ю. А. Клименко, Г. А. Миронова и др. – К. : Наук. думка, 1994. – 200 с.
17. Кузнецов С. І. Фізіономічні типи дерев (Полісся, Лісостеп, Степ, Карпати) Частина I / С. І. Кузнецов, І. С. Маринич, В. В. Пушкар. – К. : ДАКККіМ, 2004. – 102 с.
18. Кузнецов С. І. Фізіономічні типи хвойних та листяних дерев (Українське причорномор'я) Частина II / С. І. Кузнецов, В. В. Пушкар, І. С. Маринич. – К. : ДАКККіМ, 2006. – 68 с.
19. Кучерявий В. П. Екологія (розділ 5) / В. П. Кучерявий. – Львів : Світ, 2000. – 500 с.
20. Ларина Т. Г. Методические указания по геоботаническому изучению парковых сообществ / Т. Г. Ларина, А. А. Анненков. – Ялта : Изд. ГНБС, 1980. – 28 с.
21. Левон Ф. М. Створення ландшафтних лісових культур в умовах зеленої зони м. Києва. Методичні рекомендації / Ф. М. Левон, І. В. Іванюк. – К. : ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2008. – 26 с.
22. Лесная энциклопедия: В 2-х т. / Гл. редактор Г. И. Воробьев; ред. кол. : Анучин Н. П., Атрохин В. Г., Виноградов В. Н. и др. – М. : Сов. энциклопедия, 1986. – Т. 2. – С. 192.
23. Липа О. Л. Визначні сади і парки України та їх охорона / О. Л. Липа. – К. : Вид-во Київ. ун-ту, 1960. – 175 с.
24. Мешкова В. И. Методические рекомендации по ландшафтному формированию ботанических садов / В. И. Мешкова, И. А. Давыденко, С. И. Кузнецов. – К. : КиевНИИГрад, 1985. – 16 с.
25. Миркин Б. М. Словарь понятий и терминов современной фитоценологии / Б. М. Миркин, Г. С. Розенберг, Л. Г. Наумова. – М. : Наука, 1999. – 223 с.
26. Миронова Г. А. Хвойные в парковых культурфитоценозах Лесостепи Украины в связи с их реконструкцией : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня. с.-г. наук : спец. 03.00.01 «Лесные культуры, селекция, озеленение городов» / Г. А. Миронова. – К., 1991. – 18 (1) с.
27. Миронова Г. А. Терминология и основные пути художественного выражения природных горных ландшафтов в садово-парковом искусстве / Г. А. Миронова // Интродукция и акклиматизация растений. – 1986. – Вып. 6. – С. 74–76.

28. Морозов Г. Ф. Учение о лесе / Г. Ф. Морозов. – М. : Наука, 1949. – 455 с.
29. Ниценко А. А. Сады и парки как объекты геоботанического исследования / А. А. Ниценко // Вестник ЛГУ. – Сер. биол. – 1969 – Вып. 3. – №15. – С. 35–41.
30. Попов М. Г. Основы флорогенетики / М. Г. Попов // Избр. труды в двух частях. – К. : Наукова думка, 1983. – Ч. 1. – С. 132-297.
31. Природно-заповідний фонд України загальнодержавного значення. Довідник / Редкол. : В. Б. Леоненко, С. Ю. Попович, М. Л. Клестов та ін. – К. : Урожай, 1999. – 240 с.
32. Прокоф'єва О. О. Інформаційна основа для проведення моніторингу при вивченні історичних парків Південного берегу Криму (на прикладі Алупкінського державного палацово-паркового музею-заповідника) / О. О. Прокоф'єва // Наук. вісн. Укр. ДЛТУ : Міські сади і парки: минуле, сучасне і майбутнє / Зб. наук.-техн. праць. – Львів: Укр ДЛТУ. – 2001. – Вип. 11.5. – С. 240–243.
33. Пушкар В. В. Порайонний асортимент дерев і кущів України / В. В. Пушкар, С. І. Кузнецов, Ф. М. Левон. – К. : Державний інститут житлово-комунального господарства, 1988. – 187 с.
34. Раменский Л. Г. Введение в комплексное почвенно-геоботаническое изучение земель / Л. Г. Раменский. – М. : Сельхозгиз, 1938. – 620 с.
35. Реймерс Н. Ф. Природопользование : Словарь-справочник / Н. Ф. Реймерс. – М. : Изд-во Мысль, 1990. – 640 с.
36. Сады, парки и заповедники Украинской ССР / И. Д. Родичкин, О. И. Родичкина, И. А. Гринчак и др. – К. : Будівельник, 1985. – 167 с.
37. Родічкін І. Д. Лісопарки України / І. Д. Родічкін. – К. : Будівельник, 1968. – 188 с.
38. Рубцов Л. И. Садово-парковый ландшафт / Л. И. Рубцов. – К. : Изд-во АН УССР, 1956. – 212 с.
39. Рубцов Л. И. Деревья и кустарники в ландшафтной архитектуре / Л. И. Рубцов. – К. : Наук, думка, 1977. – 272 с.
40. Русанов Ф. Н. Новые методы интродукции растений / Ф. Н. Русанов // Бюл. Главн. бот. Сада. – 1950. – Вып. 7. – С. 31-36.
41. Свириденко В. Є. Лісівництво : підручник / В. Є. Свириденко, О. Г. Бабіч, Л. С. Киричек. – К. : Арістей, 2005. – 544 с.
42. Соколов М. П. Ботанические сады СССР. Основы их устройства и планировки / М. П. Соколов. – М. : Изд-во АН СССР. – 1959. – 198 с.
43. Сукачев В. Н. Проблемы фитоценологии. Избранные труды / В. Н. Сукачев. – Л. : Наука, 1975. – Т. 3. – 544 с.
44. Тамм Х. Э. Антропотолерантность биоценозов и изучение садово-парковых комплексов / Х. Э. Тамм // Антропотолерантность биоценозов и прикладная экология : Прибалтийская конф., 27-28.09.1977. / тез. докл. – Таллин, 1977. – С. 99-102.
45. Таран И. В. Пейзажные группы для рекреационного строительства / И. В. Таран, А. М. Агапова. – Новосибирск : Наука, 1981. – 240 с.
46. Тюльпанов Н. М. Рубки ухода в лесах зеленых зон / Н. М. Тюльпанов. – М. : Лесн. пром.-сть, 1968. – 64 с.

47. Успенская Н. Д. Биологические основы создания парковых насаждений дубового типа в условиях Украинского Полесья и Лесостепи : автореф. дис. на соискание научн. степени канд. биол. наук : спец. 03.00.05 «Ботаника» / Н. Д. Успенская. – К., 1985. – 16 (1) с.
48. Успенская Н. Д. Рекомендации по созданию парковых насаждений дубравного типа – парковых дубрав / Н. Д. Успенская. – К., 1989. – 29 с.
49. Успенская Н. Д. Формирование зеленых насаждений при памятниках Древней Руси / Н. Д. Успенская, Ю. А. Клименко, С. И. Кузнецов, И. А. Давиденко. – К. : Наук. думка, 1991. – 112 с.
50. Черевченко Т. М. Старовинні парки – першоджерела інтродукції тропічних і субтропічних рослин в Україні / Т. М. Черевченко, Н. В. Чувікіна // Інтродукція рослин. – 2000. – № 2. – С. 3–10.
51. Шайтан И. М., Клименко С. В. Декоративный плодовой сад / И. М. Шайтан, С. В. Клименко. – К. : Урожай, 1988. – 224 с.
52. Якубов Х. Г. Экологический мониторинг зеленых насаждений в Москве. / Х. Г. Якубов. – М. : ООО «Стамрит», 2005. – 264 с.
53. Международный стандарт ISO 14004. Второе издание 15.11.2004. Системы управления окружающей средой – общее руководство по принципам, системам и методикам применения.
54. ДБН А.2.2-1-95. Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС).

Додаткова література:

1. Агальцова В. А. Сохранение мемориальных лесопарков / В. А. Агальцова. – М. : Лесн. пром-сть, 1980. – 262 с.
2. Арвантіс А. В. Шляхи досягнення гармонійної глобалізації та збереження довкілля / А. В. Арвантіс // Наук. вісн. Укр. ДЛТУ : Міські сади і парки: минуле, сучасне і майбутнє / Зб. наук.-техн. праць. – Львів : Укр ДЛТУ. – 2001. – Вип. 11.5. – С. 21–29.
3. Головка Э. А. Аллелопатия и дизайн ландшафтных композиций/ Э. А. Головка, В. К. Пузик // Інтродукція рослин. – 2003. № 1-2. – С. 149-157.
4. Казими́рова Р.Н. Методичні основи оцінки екологічних умов для закладки нових і реконструкції старих парків / Р.Н. Казими́рова, В.В. Антюфеєв, А.П. Євтушенко // Науковий вісник Укр. ДЛГУ Міські сади і парки: минуле, сучасне і майбутнє.
5. Краткий справочник архитектора: Ландшафтная архитектура // Под ред. И. Д. Родичкина. – К. : Будивельник, 1990. – 336 с.
6. Ларина Т. Г. Методические указания по геоботаническому изучению парковых сообществ / Т. Г. Ларина. – Ялта : Изд-во ГНБС, 1980. – 28 с.
7. Миронова Г. А. Методические рекомендации по созданию хвойных парковых культурфитоценозов в Лесостепи Украины для слушателей-специалистов зеленого строительства / Г. А. Миронова, В. В. Пушкар, С. И. Кузнецов. – К. : ИПК Минжилкоммунхоза УССР, 1989. – 35 с.
8. Нищенко А.А. Сады и парки как объекты геоботанического исследования / А.А. Нищенко // Вестник ЛГУ, Сер. биол. – 1969. – Вып. 3. – №15, С. 35-41.

13. Інформаційні ресурси

1. Пам'ятки садово-паркового мистецтва в системі туристичних маршрутів Хмельниччини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://tourlib.net/statti_ukr/lytvak2.htm

2. Унікальні перлини природи Тернопільщини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://books.google.com.ua/books?id=bcfJBQAAQBAJ&pg=PA198&lpg=PA198&dq=%D0%9F%D0%B0%D1%80%D0%BA%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE&source=bl&ots=PJoNiqdWW_&sig=ACfU3U2a1xrEKy2nkD8t_5Ay2v5Ocr00xw&hl=uk&sa=X&ved=2ahUKEwjQ67_gjJbqAhWErIsKHxoTA2g4HhDoATAHegQIChAB#v=onepage&q=%D0%9F%D0%B0%D1%80%D0%BA%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE&f=false

3. Закон України «Про ландшафти», 2009. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF40E00B.html